

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตสร้างความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม การถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ประเทศไทยมีกฎหมายบังคับให้ประชาชนทุกคนต้องจบการศึกษาภาคบังคับ และสามารถเรียนได้จนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 15-21) กำหนดรูปแบบการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นความพยายามลดความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ที่ส่งผลต่อบุคคลหลากหลายกลุ่มทั้งคนพิการ สตรี เด็กชาวชนบท คนยากจน กลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย ด้อยโอกาส และเด็กเป็นจำนวนล้าน ๆ คนที่ขาดโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียน และไม่มีงานทำ การบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสนองตอบความต้องการของประเทศ และประชาชนที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม จำเป็นต้องคำนึงถึงความสำเร็จและสานต่อการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นตามทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยจัดสถานศึกษาให้มีความอิสระ คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) การบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ตามมาตรา 39 ให้มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การกระจายอำนาจสู่โรงเรียนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จึงเป็นกลยุทธ์ในการบริหาร และการจัดการศึกษาเพื่อการปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ และเป็นการสร้างความเข้มแข็งในการบริหารให้กับโรงเรียน ตลอดจนเป็นการพัฒนาสร้างสรรค์ กระบวนการสร้างคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ตอบสนองความต้องการพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติ หมวด 5 มาตรา 39 ระบุหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาหรือโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหาร เป็นผู้รับผิดชอบสำคัญในการใช้อำนาจบริหารที่

กระจายลงมา ต้องมีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เพื่อพัฒนาคนไทยและการศึกษาไทยให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน สอดคล้องกับการศึกษายุค Thailand 4.0 ประเทศมีแนวความคิดใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจ เน้นการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation) เน้นการสร้างให้คนไทยสามารถคิดเองได้ (Creative) ทำให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาของไทย ตามกรอบยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยสถานศึกษาต้องวางแผนงานให้รองรับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 6 ด้าน คือ ความมั่นคง การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ การสร้างโอกาสความเสมอภาค และการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ทิศทางการพัฒนาผู้เรียนยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ สร้างความคิดของผู้เรียนไปสู่ระดับที่ยากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จของการยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติ การพัฒนาต้องพัฒนาทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นทั่วไป (ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ชาติ ภาษา คณิตศาสตร์) ความรู้รอบตัว รอบโลก สถานการณ์ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ความรู้ข่าวสาร ความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ที่ดีที่สุด การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 เริ่มด้วยการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเปลี่ยนจากครูสอนเป็นพี่เลี้ยง ครูฝึก (Coach) การเรียนแบบบูรณาการ สหวิทยาการ เชื่อมโยงความรู้กับจินตนาการเปลี่ยนแปลงไปสู่ธรรมชาติให้ผู้เรียนมีทักษะที่ต้องการ เช่น การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารที่ดี ซึ่งการจัดการศึกษาต้องสร้างความพอใจให้ผู้เรียน และทำท้ายสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอยากเรียน

แต่อย่างไรก็ตามในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่ผ่านมามีสภาพและปัญหาในการบริหารงาน 4 ด้าน (สุนัน รุ่งอรุณแสงทอง, 2561) 1) งานบริหารทั่วไป ปัญหาที่พบบ่อยมากที่สุด ได้แก่ งบประมาณในการดำเนินการไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ บุคลากรมีภาระงานมาก และขาดการติดตามสำรวจข้อมูลเด็กพิการ 2) งานจัดและส่งเสริมการจัดการศึกษา พบว่า ปัญหาที่พบบ่อยมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรในศูนย์ไม่เพียงพอ ผู้ปกครองนักเรียนให้ความร่วมมือไม่เต็มที่ ขาดเครื่องมือ วัสดุ-อุปกรณ์ ในการให้บริการ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และขาดงบประมาณสนับสนุน 3) งานพัฒนาการศึกษา พบว่า ปัญหาที่พบบ่อยมากที่สุด ขาดงบประมาณสนับสนุน และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน 4) ปัญหาในการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย ได้แก่ ด้านผู้บริหารการศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษายังไม่เข้าใจเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

อาจมีความเห็นว่าเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นคนไร้ค่า ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อาจมีความสามารถใกล้เคียงหรือสูงกว่าเด็กทั่วไป หากได้รับการทางการศึกษาที่ถูกต้อง ด้านผู้ปกครอง ตลอดจนสังคมยังไม่เข้าใจการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครองจึงไม่ส่งเด็กเข้าโรงเรียน เพราะไม่คิดว่าเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสามารถเรียนหนังสือได้ นอกจากนั้น สังคมยังมีทัศนคติในทางลบต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการขยายบริการทางการศึกษาพิเศษ และด้านผู้บริหารเข้าใจว่าการให้บริการทางการศึกษาพิเศษลงทุนสูง หากรัฐลงทุนให้การศึกษาแก่บุคคลเหล่านี้ให้เขาช่วยตัวเองได้ และดำรงตนอยู่ในสังคมได้ เป็นการลงทุนที่ต่ำกว่าการที่รัฐต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูบุคคลเหล่านี้ไปตลอดชีวิต ปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้แก่ ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และด้านกระบวนการเรียนการสอน (สุเชษฐ เรือนกอน ศิริวิมล ใจงาม และบุญรักษา ตันชวเจริญรัตน์, 2555) การศึกษาพิเศษในประเทศไทย พบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคด้านการกระจายโอกาสทางการศึกษา ด้านทัศนคติของผู้บริหาร ด้านทัศนคติของประชาชน ด้านนโยบาย ยังไม่มีความชัดเจน และต่อเนื่อง ด้านขาดการติดตามผลการดำเนินงานจากผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านชุมชนและด้านผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน มีปัญหาและอุปสรรค คือยังมองไม่เห็นถึงความสำคัญจำเป็น และคิดว่าเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ควรจะต้องไปเรียนที่โรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะ (บุญเกิด วิเศษรินทอง, 2552) คนในชุมชนมักมองเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษว่าเป็นบุคคลที่น่าสงสาร การออกจากบ้านเพื่อไปโรงเรียนจึงเป็นการทรมานเด็ก ด้านงบประมาณและด้านรัฐ มีปัญหาและอุปสรรค ไม่ได้จัดสรรงบประมาณให้ จึงยังไม่ดำเนินการจัดการเรียนร่วม จัดสรรงบประมาณยังไม่เหมาะสม และไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง (ผดุง อารยะวิญญู และสุวิทย์ พวงสุวรรณ, 2554) ด้านผู้บริหารและผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนร่วม มีปัญหาและอุปสรรค คือ ไม่แสวงหางบประมาณจาก แหล่งอื่นมาเพื่อสนับสนุนการดำเนินการ (พัชรีดา นิลสุข, 2558)

จากการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่และผู้บริหารทุกระดับต้องมีฝีมือและมีความเป็นมืออาชีพในการบริหาร ต้องสร้างภาพพจน์ใหม่ให้เป็นผู้ดำเนินการบริหารที่เป็นเลิศ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป อีกทั้ง ครู อาจารย์ บุคลากร ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ทั้งภายในและภายนอก ต้องให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานของสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพของตนเองให้มีความพร้อมที่จะใช้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หรือคุณภาพของสถานศึกษา ประกอบกับจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ให้บริการขนาดใหญ่

ใหญ่ที่สุด มีประชากรจำนวนมาก และยังมีคนพิการในวัยเรียนอีกจำนวนมาก ที่มีความยากลำบาก ในการมารับบริการตามสิทธิ และโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน การมารับบริการที่ศูนย์หลักค่อนข้างลำบาก ต้องใช้เวลาในการเดินทางนาน เส้นทางคมนาคมลำบาก และผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา จึงได้นำร่องจัดตั้งหน่วยบริการที่อำเภอสีคิ้ว และอำเภอคง เพื่อให้ผู้พิการ เข้าถึงบริการที่ใกล้บ้าน และต่อมาจึงได้ขยายการจัดตั้งหน่วยบริการและพัฒนาหน่วยบริการครบทั้ง 32 อำเภอ เพื่อกระจายการบริหารจัดการและเพิ่มพื้นที่การให้บริการกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ถ้าในเชิงการบริหารนับว่าเป็นความท้าทายในการทำงานผู้บริหารเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ จึงสนใจศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

คำถามวิจัย

1. สภาพปัญหา และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร
2. กลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา มีกี่ด้าน
3. กลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้กลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพปัญหา และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการพัฒนา หน่วยบริการให้มีประสิทธิภาพ

2. สามารถนำกลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ไปใช้สำหรับการพัฒนาหน่วยบริการให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถจัดทำข้อมูลสารสนเทศในหน่วยบริการให้เป็นปัจจุบัน เพื่อดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัด

3. ทำให้ทราบผลการใช้กลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับความพึงพอใจต่อกลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ในอนาคตมีแนวโน้มจะเปิดหน่วยบริการประจำอำเภอเพิ่ม เพื่อบริการเด็กพิการอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ และศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอื่น ๆ โดยนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางการบริหารหน่วยบริการประจำอำเภอ ในสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหา และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

1.1 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพปัญหา และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

1.2 แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

1) เอกสารที่เกี่ยวข้อง สภาพปัญหา และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการ รายงานผลการปฏิบัติงานและการประเมินตนเองรายบุคคล (SAR) และรายงานการประเมินโครงการที่เกี่ยวข้อง

2) การสัมภาษณ์ (Interview) รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน หัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 4 คน และหัวหน้าเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 7 คน ครูหัวหน้า หน่วยบริการ 32 คน จำนวน 45 คน

2. การสร้างกลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการบริหารสถานศึกษา

1.1 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ กลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

1.2 แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

1) เอกสารที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการ รายงานผลการปฏิบัติงานและการประเมินตนเองรายบุคคล (SAR) และรายงานการประเมินโครงการที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดกรอบร่างกลยุทธ์ ประเด็นการสัมภาษณ์ (Focus group discussion) เพื่อทราบกลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา จากนั้นทำร่างกลยุทธ์ความร่วมมือ โดยวิเคราะห์ประเด็นจากการสัมภาษณ์
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

2.1 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การสร้างกลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

2.2 แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2) นำกรอบร่างกลยุทธ์ มาสร้างกลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา 4 กลยุทธ์ (ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พิจารณาความถูกต้องเหมาะสม การใช้คำ สำนวน จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำ)
3) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ซึ่งเป็นครูและบุคลากรที่ไม่ได้เป็นหัวหน้าหน่วยบริการ ที่ต้องการจะพัฒนาให้เป็นหัวหน้าหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ในปีการศึกษาต่อไป โดยการเลือกแบบเจาะจง

3. ผลการใช้กลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

3.1 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความพึงพอใจต่อกลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

3.2 กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

1) ครอบครัวยุติแบบ เขตพื้นที่การศึกษาละ 20 ครอบครัว จำนวน 140 คน
2) หัวหน้าหน่วยบริการ 32 คน จาก 32 หน่วยบริการ
3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพปัญหา หน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะ ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมคนพิการเพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาพัฒนาฝึกอบรม

ผู้พิการและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดระบบส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล ให้บริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ ส่งเสริมการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา เป็นศูนย์ข้อมูลรวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนรวมและประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในจังหวัด และปฏิบัติภาระหน้าที่อื่นที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา หมายถึง วิธีการหรือสิ่งที่ทำให้การหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา สามารถปฏิบัติภารกิจตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการศึกษากลุ่มบริหารทั้ง 4 กลุ่มงาน ประกอบด้วย กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารทั่วไป และกลุ่มบริหารงานบุคคล

3.1 สภาพการจัดการบริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มบริหารวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานตามสภาพจริงเกี่ยวกับงานวิชาการ ภายใน และภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามศักยภาพรายบุคคล

3.2 สภาพการจัดการบริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มบริหารงบประมาณ หมายถึง การจัดตั้ง การบริหารจัดการงบประมาณ การระดมทรัพยากร ที่อยู่ในรูปแบบการวางแผนวิเคราะห์แผนงาน ตลอดจนการจัดวางเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนา การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

3.3 สภาพการจัดการบริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มบริหารทั่วไป หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากร เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ผู้ปกครอง และผู้มาติดต่อราชการ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งปฏิบัติงานตามภารกิจที่กำหนดขึ้น เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

3.4 สภาพการจัดการบริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มบริหารงานบุคคล หมายถึง การจัดแผนโครงสร้าง อัตรากำลัง การกำหนด

ตำแหน่ง การสรรหาคัดเลือก การจัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติบุคลากร การจัดสวัสดิการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาบุคลากร กำกับ ติดตาม เรื่องวินัยของบุคลากรในสถานศึกษา

4. กลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา หมายถึง วิธีการ หรือกระบวนการทำงาน โดยการเปิดโอกาสให้บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนผู้มีจิตศรัทธา มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ให้บรรลุเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

4.1 กลยุทธ์การกระจายอำนาจ หมายถึง วิธีการ หรือกระบวนการทำงาน ให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย เขตพื้นที่ให้บริการการศึกษา 7 เขต 32 หน่วยบริการ โดยมีการกระจายอำนาจในการดำเนินการ ตัดสินใจ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

4.2 กลยุทธ์การมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการ หรือกระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วน เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล แก้ไข ปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4.3 กลยุทธ์การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี หมายถึง แนวทางการนำวิธีการต่าง ๆ ทางเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนา อำนวยความสะดวก ให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพ

4.4 กลยุทธ์การนิเทศ ติดตาม หมายถึง วิธีการ หรือกระบวนการทำงานให้บรรลุ เป้าหมาย โดยการนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานที่ผ่านมา การปรับปรุง แก้ไข และวางแผน การปฏิบัติงานในอนาคตร่วมกัน

5. คณะกรรมการบริหารของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา หมายถึง รองผู้อำนวยการ ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครูที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่มบริหารงาน 4 กลุ่มงาน ที่มีหน้าที่ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของครู บุคลากร ของศูนย์การศึกษา พิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา และหัวหน้าหน่วยบริการใน 32 อำเภอ ทั้ง 32 หน่วยบริการ

6. ครู หมายถึง ครูศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

7. หัวหน้าเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีบทบาท หน้าที่ ในการ นิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติราชการ การดำเนินการจัดการเรียนการสอน ของหน่วยบริการใน 32 อำเภอ ทั้ง 32 หน่วยบริการ โดยแบ่งออกเป็น 7 เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ต่อองค์กรและต่อตัวเอง โดยอาศัยเทคโนโลยี และนวัตกรรม ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทาง ที่พึงประสงค์

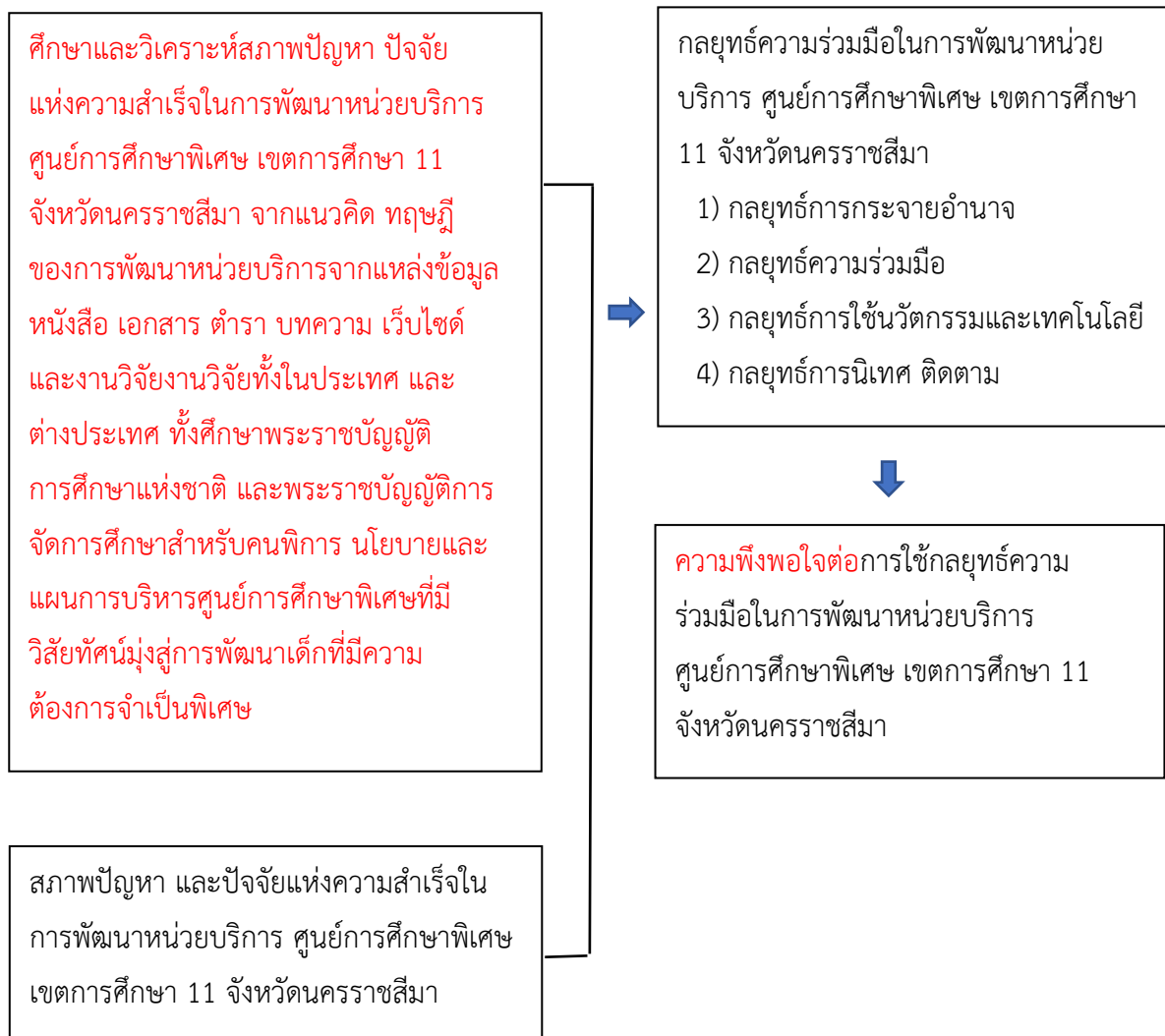

8. หัวหน้าหน่วยบริการ หมายถึง ข้าราชการครูหรือพนักงานราชการที่ได้รับการแต่งตั้งจาก ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา บริหารจัดการงานหน่วยบริการ ตามบทบาทหน้าที่ การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตลอดจนการให้บริการ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในพื้นที่หน่วยบริการ ให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามศักยภาพรายบุคคล

9. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา หมายถึง สถานศึกษา เพื่อจัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ มีหน่วยบริการใน 32 อำเภอ จำนวน 32 หน่วยบริการ 7 เขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งประสานความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม การจัดการเรียนรวม ด้านการศึกษาอื่น ๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กรชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดจน ผู้มีจิตศรัทธา ในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา และการให้บริการ ด้านอื่นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นไปตามเป้าหมาย ลดความ เหลื่อมล้ำทางการศึกษา เข้าถึงบริการที่ครบทุกด้าน และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักการและแนวคิดในการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ได้พัฒนากลยุทธ์ตามหลักการ และแนวคิดของ ญัฐยา สันตระการผล (2554) ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา (2557) เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552) สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2559) จิณณวัตร ปะโคทั้ง (2561) ธนาชัย สุขวณิช และพรชัย อรัณยกานนท์ (2557) พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2560) และ Aguinis (2012)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย